

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Pfv.I.20.299/2020/8. szám

A tanács tagjai: Dr. Orosz Árpád a tanács elnöke

Dr. Kiss Gábor előadó bíró

Dr. Gyarmathy Judit bíró

A felperes: Magyar Állam

A felperes képviselője: Rátky és Társai Ügyvédi Iroda

ügyintéző: Dr. Rátky Miklós ügyvéd

Az alperesek: I. rendű

II. rendű

Az alperesek képviselője: Dr. Koruhely Péter ügyvéd I-II. rendű képviseletében

A per tárgya: végrendelet érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 43.Pf.634.666/2019/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Pesti Központi Kerületi Bíróság 19.P.86.238/2018/29-I.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 43.Pf.634.666/2019/4. számú jogerős ítéletét hatályában fenntartja;

kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alpereseknek személyenként 111.270 (száztizenegyezer-kétszázhetven) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 700.912 (hétszázezer-kilencszáztizenkettő) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az örökhagyó 2003. augusztus 7-én egy lapból álló, géppel írt és két tanú által aláírt írásbeli végrendeletet tett, amelyen az örökhagyó aláírásaként egy szignó és a teljes nevének részben nyomtatott nagybetűkkel, részben kisbetűkkel való leírása szerepelt. A végrendeletben az örökhagyó úgy rendelkezett, hogy a k-i 1. helyrajzi számú ingatlan 8/16 tulajdoni hányadát, a b-i 2. helyrajzi számú ingatlant, valamint minden, a halála időpontjában meglévő ingó és ingatlan vagyonát az élettársa, az I. rendű alperes örökölje.

[2] Az örökhagyó és a II. rendű alperes 2015. szeptember 5-én három tartási szerződést kötött, amelyek tárgya a b-i, 2. helyrajzi szám alatti ingatlan mellett a p-i 3. helyrajzi számú és 4. helyrajzi számú ingatlanok voltak. A tartási szerződések tartalma szerint az ingatlanok tulajdonjogát az örökhagyó a számára nyújtott tartás fejében átruházta a II. rendű alperesre. A 3. és a 4. helyrajzi számú ingatlan tekintetében a II. rendű alperes tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, a perbeli b-i, 2. helyrajzi szám alatti ingatlant illetően az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzés elmaradt, továbbá a végrendeletben feltüntetett 1. helyrajzi számú ingatlan az örökhagyó halálakor már nem volt az örökhagyó tulajdonában.

[3] Az örökhagyó 2015. november 17-én elhunyt.

[4] A hagyatéki eljárásban a II. rendű alperes 7.233.147 forint összegben hagyatéki hitelező igényt terjesztett elő a tartási szerződésekkel összefüggésben. A felperes az örökhagyónak a végrendeleten szereplő aláírása valóságát vitatta, ezért az eljáró közjegyző-helyettes szakértői bizonyítást rendelt el és szakértőként dr. T. E. igazságügyi írásszakértőt rendelte ki. A kirendelt szakértő megállapította, hogy a perbeli végrendeleten a végintézkedés alatt látható szignószerű aláírás, valamint a nyomtatott nagy betűkkel írt névleírás nem az örökhagyótól származik. Erre tekintettel a felperes kérte a hagyatéki részére történő átadását törvényes öröklés címén. A közjegyző-helyettes a 2017. november 15-én kelt ideiglenes

hatályú hagyatékátadó végzésével az örökhagyó hagyatékát az I. és a II. rendű alperes nyilatkozatai alapján a hagyatéki hitelezői igény kielégítésére irányuló egyezség címén a II. rendű alperesnek adta át az I. rendű alperes öröklés jogcímén történt közbenső megszerzésének a megállapítása mellett.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[5] A felperes keresetében annak a megállapítását kérte, hogy az örökhagyó 2003. augusztus 7-én kelt végrendelete érvénytelen. Kérte továbbá, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy érvényes végrendelet és más törvényes örökös hiányában ő az örökhagyó törvényes örököse. Kérte, hogy a bíróság a hagyatékot neki adja át, továbbá, hogy keresse meg az illetékes földhivatalt a tulajdonváltásnak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése végett.

[6] A kereseti kérelme alátámasztásául a hagyatéki eljárásban kirendelt szakértő által beszerzett szakértői véleményben foglaltakra hivatkozott, amely szerint a végrendeleten az aláírás nem az örökhagyótól származott.

[7] Az alperesek ellenkérelmükben kérték a kereset elutasítását.

[8] Vitatták a szakértői véleményben foglaltakat, mert a szakértő a végintézkedés időpontját követő 12 évvel későbbi írásmintákat vett alapul, és nem értékelte teljeskörűen az örökhagyó betegségének az aláírás-mintákra gyakorolt hatását. Ennek alapján a hagyatéki eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményének figyelmen kívül hagyását és a perben új szakértő kirendelését kérték.

Az első- és másodfokú ítélet

[9] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az örökhagyó B-n, 2003. augusztus 7-én kelt végintézkedése a peres felek viszonylatában érvénytelen. Rendelkezett az illetékes földhivatal megkereséséről a felperes tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése végett.

[10] Okfejtése szerint a felek között nem volt vita abban, hogy az örökhagyó 2003. augusztus 7-én kelt végintézkedése végrendeletnek minősül, mert a keltének a helye és az ideje magából az okiratból megállapítható, és szerinte abban is egyetértettek a felek, hogy az örökhagyó végrendeleti aláírásának a szignószerű aláírást és nevének leírását kell tekinteni. Annak tisztázására, hogy a végrendeleten az aláírás az örökhagyótól származik-e, tanúként hallgatta meg a végrendeleti okiraton szereplő tanúkat: H. É-t és P. G-t. Utalt rá, hogy a tanúk azt állították, hogy az örökhagyó a végrendeletet előttük írta alá.

[11] Érvelése szerint a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményét egyenrangúnak kell tekinteni a perben kirendelt szakértő véleményével, ezért nem volt helye az alperesek indítványára kirendelt szakértőt alkalmazni. Új szakértő kirendelése helyett a korábban már

eljáró szakértőt rendelte ki azzal, hogy a szakértőnek a peres eljárásban több korabeli összehasonlító adat alapján van lehetősége a szakértői vélemény kialakítására.

[12] A kirendelt szakértő a korábban készített szakértői véleményben foglalt megállapításokat módosította és arra a következtetésre jutott, hogy a perbeli végrendeleten szereplő szignószerű aláírás hamisított, az nem az örökhagyótól származott, azonban a nyomtatott nagy betűkkel írt névaláírás kétséget kizáróan az örökhagyó kezétől származik. Az elsőfokú bíróság a szakértői vélemény mint aggálytalant ítélezése alapjául elfogadta.

[13] Okfejtése szerint a szignószerű aláírást és a nyomtatott betűkkel való névleírást mint íráselemet együttesen kell az örökhagyó aláírásának tekinteni. Abban az esetben, ha ezek közül bármelyik elem nem az örökhagyótól származik, akkor szerinte a teljes aláírás tekintetében levonható az a következtetés, hogy az aláírás hamis. Ezért a szakértői vélemény alapján úgy foglalt állást, hogy a szignószerű aláírás hamisított voltára tekintettel az örökhagyó végrendeletén szereplő aláírást nem lehet valódinak tekinteni, következésképpen a végrendelet érvénytelen.

[14] A bíróság elutasította az alperesek további tanúbizonyításra és okirat beszerzésére irányuló indítványát.

[15] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította.

[16] Kiemelte, hogy az aláírás fogalmának a definíciója nem szerepel a törvényben, ebből következően „az aláírás” kifejezés értelmezésének a szavak általánosan elfogadott jelentése alapján kell megtörténnie. További érvelése szerint az aláírás a személy azonosítására szolgál és azonosításra akkor alkalmas, ha abból az írójának személye megállapítható. Valamely kézírás az egyénre akkor vezethető vissza, ha olyan sajátos jegyekkel rendelkezik, amelyek csak rá jellemzőek – mutatott rá. Hangsúlyozta, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) az aláíráson kívül egyéb fogalmat nem használ a nyilatkozattétő személy azonosítására, így nem utal a névírásra, a kézjegyre és a szignóra sem, mint az aláírástól különböző fogalmakra. Szerinte jelentősége csak annak van, hogy az írás az írójára visszavezethető legyen, akár „kiolvasás”, akár bizonyítás eredményeképpen.

[17] Hangsúlyozta, hogy a szakértői vélemény tartalmazott utalást arra, hogy az egyébként orosz anyanyelvű és ekként vélhetően a cirill betűs kézírást elsajátító örökhagyó a magyar nyelven történő kommunikáció terén a folyóírásos kézírás helyett elsősorban nyomtatott nagybetűket, s egy erre a célra kifejlesztett egyszerűsített aláírást használt. Ezt szem előtt tartva és összevetve az örökhagyó által a II. rendű alperessel kötött tartási szerződéseket a végrendeletekkel, azt állapította meg, hogy amíg a tartási szerződéseken géppel előre nyomva kizárólag az eltartó és az eltartott szavak kerültek elhelyezésre, addig a végrendelet a végrendelkező nevét is feltünteteti előre nyomott gépirással. A másodfokú bíróság szerint ebből az a következtetés vonható le, hogy a nyomtatott betűs névírásnak a végrendeleten történő elhelyezése azért, hogy abból tudni lehessen, hogy azt ki írta alá, szükségtelen lett volna. Mindazonáltal úgy foglalt állást, hogy a nyomtatott betűs névírás az örökhagyó – szakértői véleménnyel is alátámasztottan – e célból kifejlesztett aláírásának minősül, amely kifejezni hivatott azt, hogy a végrendelet az aláírótól származik. Utalt arra is,

hogy az ügyben meghallgatott tanúk is megerősítették, hogy a végrendeletet az örökhagyó előttük írta alá, mindezekkel szemben csak egy kétségtelenül nem az örökhagyótól származó szignó áll. Álláspontja szerint abból a tényből, hogy egy idegen szignó is szerepelt az okiraton, nem lehet arra következtetni, hogy a végrendelet érvénytelen.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[18] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte, hogy a Kúria a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a hagyatékot a törvényes öröklés rendje szerint adja át, ennek keretében adja át a részére a perbeli ingatlant is. Kérte továbbá, hogy a Kúria keresse meg az illetékes földhivatalt, hogy a tulajdonjogát törvényes öröklés címén az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezzék. Szintén kérte, hogy a törvényes öröklés rendje alapján kötelezze a II. rendű alperest az ideiglenes hagyatékátadó végzésben foglalt „ingóságok” kiadására. Kérte megállapítani azt is, hogy a perbeli végintézkedés érvénytelen a felek viszonylatában.

[19] A felperes az elsőfokú bíróság álláspontját tartotta helyesnek abban a kérdésben, hogy a végrendeleten szereplő aláírás valóságának megítélése szakkérdés, amely vitát igazságügyi írásszakértőnek kell eldöntenie. Okfejtése szerint a végrendelet tartalma és az örökhagyó akarata nem volt vizsgálható a jelen perben. Utalt az elsőfokú ítéletben foglaltakra, amely szerint a felek között nem volt vita abban, hogy az örökhagyó perbeli végintézkedése végrendeletnek minősül és abban is egyetértettek a felek, hogy az örökhagyó végrendeleti aláírásának a szignószerű aláírást és nevének a leírását kell tekinteni.

[20] Az I-II. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását célozta.

[21] Álláspontjuk szerint a másodfokú bíróság helytállóan vonta le azt a következtetést, hogy pusztán abból a tényből, hogy a szakértői vélemény alapján a végrendeleten szereplő szignó nem az örökhagyótól származik, nem lehet okszerűen arra következtetni, hogy a végrendelet maga nem az örökhagyótól származik. Utaltak arra is, hogy a másodfokú bíróság a megállapított tényállásból szerintük helyes következtetést vont le és megalapozottan változtatta meg az elsőfokú bíróság ítéletét.

A Kúria döntése és jogi indokai

[22] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

[23] A régi Ptk. 629.§ (1) bekezdése szerint a más által írt magánvégrendelet egyik érvényességi kelléke, hogy azt az örökhagyó aláírja. A felülvizsgálati eljárásnak már nem volt tárgya, hogy a perbeli okiraton a részben nyomtatott betűkkel történt aláírás az örökhagyótól származott-e. Ezért a Kúriának abban kellett állást foglalnia, hogy az örökhagyó – nevét tartalmazó – kézírását és a felette lévő, mástól származó szignót együtt kellett-e értékelni a végintézkedés érvényessége szempontjából vagy az örökhagyó nevének saját kezű leírása önmagában megfelel az aláírás törvényi kritériumának. A felperes ugyan a 2020. december 9-én tartott felülvizsgálati tárgyaláson az aláírás eredetiségét és vitássá tette, de erre már a

felülvizsgálati kérelem előterjesztésére nyitva álló határidő letelte folytán nem volt lehetősége [1/2016. (XII. 15.) PK vélemény 7. pont].

[24] A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy a nyomtatott betűs kézírás önálló aláírásként volt értékelhető és ezáltal a végrendelet érvényesnek minősül. A másodfokú bíróság helyesen mutatott rá, hogy a régi Ptk.-ban szereplő „aláírás”-t a szavak általánosan elfogadott jelentése alapján kell értelmezni: az aláírás az örökhagyó személyének az azonosítására szolgál és közömbös, hogy az örökhagyó a nevét hogyan – akár nyomtatott betűkkel – írja le.

[25] A másodfokú bíróság a konkrét ügy tényállása alapján alappal tulajdonított jelentőséget annak is, hogy a peradatokból megállapíthatóan a nyomtatott betűs névírást az orosz származású örökhagyó a beazonosítható aláírás céljából alakította ki, továbbá, hogy a perben meghallgatott tanúk is megerősítették, hogy az örökhagyó a végintézkedését előttük írta alá.

[26] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a jogerős ítéletet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[27] A felperes pervesztes lett, ezért Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a alapján alkalmazandó 83. § (1) bekezdése alapján köteles az alperesek felülvizsgálati eljárási költségének a megfizetésére, amely a jogi képviselőjük munkadíjából áll.

[28] A felperes illetékmentessége [1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés a) pont] folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján az állam viseli.

[29] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján a felperes kérésére kitűzött tárgyaláson hozta meg.

Záró rész

Budapest, 2020. december 9.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Kiss Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró

...